

BUNUL ECONOM

ABONAMENTE:

Pe an 4 coroane (2 fl.); jumătate an 2 cor. (1 fl.)
Pentru România 15 franci.

ORGANUL

„Reuniunii economice în Orăștie“
Apare în fiecare Sâmbătă

INSERTIUNI:

se socotesc după tarifă, cu prețuri moderate
Abonamentele și inserțiunile se plătesc înainte.

DELA REUNIUNE

„Reuniunea economică din Orăștie“
Imparte în anul de față 1900 între membri
sei următoarele premii:

I.

Două premii de 10 coroane în aur pentru acei membri ai Reuniunii, cari vor dovedi că au pus de nou în primăvara de față cel puțin 50 de altoi în grădinile lor.

II.

Un premiu de 10 coroane în aur, pentru acea școală de pomi, respective pentru acel membru al Reuniunii, care va dovedi mai mult spor în primăvara aceasta în o asemenea școală.

III.

Cinci premii de câte 20 coroane pentru acei membri ai Reuniunii, — de aproape sau de departe — cari vor dovedi că și-au cumpărat în anul acesta câte o vițelușă de prăsilă de soiul curat Pinzgau sau Bern.

Aducere de vite Pinzgau.

În ședința sa pe Aprilie, comitetul Reuniunii noastre a discutat și treaba aducerii pentru membrii Reuniunii, a unui transport de vite de Pinzgau și Bern, din locuri unde se află soiul curat. Înțelegerea a mers într'acolo, ca să nu se aducă vitele din chiar Șvițera, căci calea lungă și schimbarea de climă cuprind în sine primejdia de pagubă cu unele din ele, ci, fiindcă se află și în țară la noi locuri unde se cultivă în număr mare soiul curat de aceste vite, să se aducă de aci, și anume din locuri mai muntoase, ca venind ele în Ardeal, clima să nu le facă nici un rău.

Comitetul a și scris în mai multe părți pentru a vedea cu ce preț și în ce condiții se pot căpăta vițelușe curate, sănătoase, și tăurinci voinici.

Reuniunea va face ca vitele să poată fi plătite și pe rënd, în rate, ca și membrii sei mai săracuți, să-și poată aduce și prăsi nobilul și prețiosul soiul de animale. Hotărâri definitive se vor lua după primirea informațiilor, și se va aduce de cu vreme la cunoștință, pentru a se putea înștiința oamenii.

Și până atunci comitetul primește bucurii ori-ce păreri asupra acestui lucru, venite de la membri interesați ai Reuniunii.

Biblioteca „Bunul Econom“.

În aceeași ședință s'a hotărât, ca Reuniunea să scoată în cărțile deosebite, rețipărite din „Bunul Econom“, lucrările economice mai mari și mai vrednice. Vor forma o bibliotecă pentru poporul econom, și ieftină, sub numele de „Biblioteca Bunului Econom“.

Grasă și ghilău.

Reuniunea și-a procurat folositoarele unelte *grapa de lanț* (pentru mușchiu) și *ghilăul* de fânațe, cari fac să se aproape dublice roada fânăului peste care am trecut cu ele, (mai ales dacă pân'aci nu s'au grăpat). Membrii din Orăștie ai Reuniunii le-au folosit în săptămâna trecută ear' în săptămâna de față se dau 2 zile membrilor din Turdaș, apoi de aiurea. Doritorii de a le folosi, să se înștiințeze la economul Reuniunii Const. Baicu, inv. dir. în Orăștie.

Christos a înviat!

Credem că salutul cel mai potrivit cu care putem pași pe pragurile cetitorilor nostri la aceste zile de mari prăznuri, este, să le dăm în câteva cuvinte samă, despre ce am putut face din câte ne-am pus de gând se facem cu noua Reuniune economică dela Orăștie, și cu această foaie a ei.

Gândirile asupra Mântuirii neamului omenesc prin Învierea pe care o prăznuim, ne trezesc, luminează din lumină, gândiri și asupra învierii și mântuirii economice a poporului nostru românesc din această patrie, înviere și mântuire ce va trebui să urmeze cât mai curând dacă e să nu fie prea târziu!

Reuniunea economică dela Orăștie, încât îi slujesc puterile și în cercul său, ținta aceasta și-a pus-o înainte, și în scurta ei viață de până acum a încercat ce a putut, ca să facă un început de avântare economică, sau unde începutul l'a găsit, acolo să grăbească repede ei dezvoltare. Și cu trei feluri de mijloace a plănuit să lucreze (vezi programul ei de muncă publicat în Nr. 1 al acestei foi):

prin *prelegeri economice*,

prin ajutorarea oamenilor la procurarea de *semințe economice* aievea bune, spre a-și mări foloasele din pământurile lor; și

prin înființarea unei *foi economice*, foaia aceasta.

1. *Prelegeri economice* a ținut în lunile de iarnă 7 (în Orăștie, Balomir, Romoșel, Șibot, Vinerea, Balșa și Turdaș), ascultate fiecare de câte 100—300 țărani și inteligenți, având de toți ca la

1200 ascultători economi în cele 7 locuri, împărțind sfaturi în ale economiei mai ales în punctele care le știa că sunt partea mai slabă a economilor nostri;

2. ajutor la procurarea de *semințe agricole*, mai ales trifoiu, lăptărnă și napi de nutreț, s'a dat membrilor Reuniunii, făcându-le cu puțință să capete cât de mulți sămânță, și mai lesne decum o puteau căpăta în vre-o prăvălie: trifoiu numai cu 50 cr. kila, când trifoiul bun a fost cel mai ieftin cu 80 cr. și până la 1 fl. kila. Stăruințele Reuniunii și ușurarea la preț au avut de urmare, că 108 membri ai ei și mai mulți abonați ai foi noastre, cărora s'a dat și lor cât membrilor ajutători, și-au procurat dela noi sămânță prețioasei plante trifoiu, parte lăptărnă și napi. Ear' pentru-ca să poată da aceste semințe așa ieftin, Reuniunea a jertfit din al său, singur la cele 8 măști metrice de trifoiu ce a împărțit, peste 120 fl. (240 cor.). Dar scopul se va ajunge. Oamenii vor vedea și cei cari pân'acum n'au cunoscut-o, că ce plantă bună e trifoiul, o vor cultiva tot mai mult, le va merge prin asta mai bine și noi ne vom bucura văzând înaintarea lor în bunăstare!

3. Intemeind foaia aceasta „Bunul Econom“ Reuniunea face și prin ea prețioase servicii, membrilor ca și nemembrilor, de aproape și de departe, împărțindu-le săptămână de săptămână semințe sufletești, sfaturi binevoitoare în purtarea economiei, indemnuri la cruțare, povești felurite, răspunsuri la întrebări de ale cetitorilor, știri de toate ce pot interesa pe un econom. Prețuind bunele noastre dorințe, poporul ne-a îmbărbătat prin abonarea foi, și anume mai ales cărturarii dela sate, economi, preoți și învățători.

4. Înțelegându-i-se destul de bine scopurile, a aflat Reuniunea și sprigin multumitor: ea are azi 257 membri (fundatori, pe viață, ordinari și ajutători), dela cari au curs pân'acum în fondul Reuniunii 1246 cor.

Având spriginul acesta, Reuniunea, afară de cele înșirate, a pus premii pentru economii cari vor cultiva mai cu dinadins *pomi* nobili, eari își vor îmbunătății soiul de vite procurându-și vite curate de soiurile renumite Pinzgau și Bern.

Și altele, și altele, despre cari am pomenit și vom pomeni încă în această foaie.

Prin toate acestea noi credem că vom ajuta cu de-a binele la învierea și mântuirea poporului nostru în ale economiei, la înflorirea bunei lui stări, după care și prin care apoi, urma-va negreșit și cu mult mai ușor, și mântuirea și învierea lui în alte privințe, culturale, de neam, de toate.

Gândindu-ne și în aceste zile ale Invierii și Mântuirii neamului omenesc, la aceasta înviere și mântuire a neamului românesc, munci-vom din tot sufletul pentru întărirea lui economică pe căile pe cari am pornit și pe altelă nouă încă, și cu această hotărîre scumpă în suflet, veseli zicem iubitorilor nostri cetitori întâiul nostru:

Christos a înviat!

MESERII

Școale

pentru industriași și meseriași.

În numărul 12 din „*Bunul Econom*” am arătat care sunt școalele economice din țeara noastră, câți Români le cercetează și care trebuie să fie ținta și ținuta Românilor în ce privește școalele și așezămintele economice acestea și peste tot.

De astă-dată vom arăta felul și numărul școalelor și așezămintelor, întocmite în Ungaria anume *pentru industriași și meseriași*, și numărul Românilor aflați la acelea, — pentru-că numai cunoscând bine aceste lucruri, ne vom putea face seamă dreaptă cu starea noastră economică în ziua de azi și cu viitorul ce ne așteaptă.

Poporul fără industrieși și meserieși harnici de ai sei, este osândit a da o parte însemnată a muncii sale în mâni străine, prețul însemnat, ce-l dă pentru lucrurile trebuincioase, merge în punga străinului. Dacă voim, ca oamenii noștri încă să ajungă la stare mai bună, trebuie îndemnați se crească și industriași și meseriași din sinul lor.

În zilele noastre însă, nu mai ajunge să înveți un meșteșug oare-care, delă cutare măestru, pentru-că astăzi *fără harnicie deosebită și fără învățatură mai înaltă, nu-i chip a da nainte*. Fără învățătura de lipsă, o poți duce de pe o zi pe alta, treabă mare însă n-o să poți face.

Industriași și meseriași noștri trebuie deci să cerceteze școalele, întocmite anume după trebuințele lor, căci numai acolo pot câștiga cunoștințele mai înalte de cari au lipsă în viață și numai astfel vor putea da pept cu concurența, (întrecerea între sine) ce domnește astăzi.

I. Școale superioare.

Școale înalte pentru industrie sunt în țară la noi 3 și anume școala superioară industrială în Budapesta, școala de arte-industriale în Budapesta, și cea din Kassa.

La aceste școale au fost aplicați în anul 1898 cu totul 52 profesori speciali, ear' numărul elevilor au fost 450, *dintre cari nici unul Român!*

Va să zică pentru industria mai înaltă, nu se pregătește nici un tânăr Român în Ungaria.

II. Școale speciale pentru industriași sunt: școala

1. Pentru *desemnul industrial* în Budapesta;
2. Pentru *vase de lut* în Ungaria și Székely-Udvarhely;
3. Pentru *cioplitul și poleitul de peatră* în Zlagna;
4. Pentru *industria de lemn și peatră* în Brașov;
5. Pentru *țesut* Késmárk și Ciszădie;
6. Pentru *ferărie* în Gölniczabánya;
7. Pentru *lemnărit și lucruri de metal* în Cluj, Vásárhely, Arad, Seghedin;
8. Pentru *lemnărit* în Homona și Uj-Pest;
9. Pentru *pelărit și păpucari* în Sibiu;
10. Pentru *ciasornicari* în Budapesta;
11. Pentru *atelierul mechanic* în Budapesta;
12. Pentru *lucruri de mână femești* în Budapesta, Cluj, Szepsi-Szt. György, Seghedin, Vásárhely, Arad, Oradea-mare și Miskolcz;

III. Școale pentru meseriași.

1. Pentru *dantele* în Körmöczbánya;
2. Pentru *împletit de corfe* în Békés, Nyitra-Rudnó și Tokaj;
3. Pentru *jucăree la copii* în Budapesta;
4. Pentru *țesut* în Kassa și Pozsony;
9. Pentru *funărit și împletit* în Selymeczbánya și Kőszeg;

IV. Cursuri pentru meseriași.

1. Pentru *lăcățari* în Kismárton;
2. Pentru *mașiniști* în Budapesta, Cluj și Pécs;
3. Pentru *zidari* (curs de iarnă) în Budapesta și Kassa;
4. Pentru *electrotehnici* în Cluj;

Aceste școale speciale au fost cercetate în anul 1898 de 3713 învățăcei, *dintre cari abia aflăm 16 Români*, și anume la școala pentru vasele de lut 1, la școala pentru cioplitul și poleitul de peatră în Zlagna 4, la școala pentru lucru de lemn și metal din Arad 1, și la școalele pentru lucru de mână femeesc 5.

Acest număr peste măsură mic, ne dovedește, că nici corporațiunile îndreptățite a da stipendii nu dau cuve-

nita luare aminte acestei stări de lucruri, nici industrieșii noștri mai vechi și cu prindere de mână nu-și fac datoria, ce-li s'ar recere!

V. Școale pentru ucenicii dela meserii.

Mai îmbucurătoare sunt datele, ce le avem cu privire la cele 379 școale de felul acesta, pentru-că din acelea vedem *că în anul 1898 acestea școale au fost cercetate de 3040 de ucenici Români*, un număr destul de însemnat între împrejurările noastre și în asemănare cu trecutul.

Ce învățături putem trage din toate acestea? Fiindcă noi Români în curând nu putem avea asemenea școale și așezăminte românești. Industriașii noștri mai cu prindere și mai luminați, reuniunile economice și cele de meseriași, asociațiunile noastre culturale și foile noastre românești, să stărue cu tot de-adinsul și cu tot prilejul, *ca industriașii și meseriașii noștri să cerceteze în număr tot mai mare școalele de felul acesta*, pentru-că numai astfel se va putea alege din ei măestri cu cunoștințe mai înalte cari să poată apoi sta față cu măestri buni străini eșiți din acele școale, atrăgând lume și avere pe partea lor!

Ear' autoritățile noastre bisericești să nu lipsească apoi *a se îngriji mai mult și mai bine ca până acum*, ca tinerii industriași și meseriași să fie provăzuți cu *creșterea religioasă morală de lipsă*, să fie crescuți în *iubire de neam și de biserică*, pentru-că fiind acești tineri în atingere tot cu străini, prea ușor pot rătăci pe căi greșite!

DR. I. MIHU

AGRICULTURĂ

Calendar.

Ca să dobândiți cucuruz aievea frumos, alegeți de prăsilă fruntea tului-ilor înzestrați cu boabe (boane) foarte mari și îndeplin dezvoltate. Nu sămănați cucuruz cumpărat dela orișicine, nici nu sămănați cucuruz mai vechiu de doi ani. Nu amănați sămănatul cucuruzului până într'un târziu, și îngrășați cât mai bine pământul în care-l sămănați. Intrupați gunoiul de cal pământurilor reci și cleioase, ear' gunoiul de boi, vaci și rimători, pământului cald și pufaios. Nu uita să risipi mușinoaiile din fenețe, cum și mărăcinii, tufele, pe-trile ș. a.

Cucuruzul ca nutreț verde.

Nu vom tracta la acest loc despre cum e a să cultiva cucuruzul menit pentru hrana omului. Meșteșugul acesta e îndeobște cunoscut. Ajunge să spunem, că poate n'ar fi de prisos dacă am atrage luarea aminte a cetitorilor cu privire la alegerea semin-

ței și mai cu seamă la sămănatul și săpatul cu mașina, cari înlesnesc foarte mult munca plugarului și-i împuținează nespuse cheltuețele. Tocmai de aceea e de dorit, ca să se introducă cu un cias mai curând și astfel de mașini în economia plugarului român.

Vom zice câteva cuvinte despre cucuruz ca nutreț verde pe sama animalelor de casă. Și stăruim asupra acestui lucru din două cauze. Întâia: pentru-că cucuruzul în grăunțe de obicei se plătește slab, așa că nu face prea bună economie plugarul, care cultivează cucuruz mai mult decât îi trebuie la casă. A doua: pentru-că azi toată lumea își are privirea ațintită în altă parte, anume spre economia vitelor și în urmăre și spre prăsierea plantelor de nutreț, între cari cucuruzul e de osebă însemnată.

Știm cât de cu plăcere mănâncă vitele cucuruzul verde, știm că el crește înalt, și e foarte spornic. Apoi se desvoaltă în grabă, și în urmăre e vrednic de cea mai mare luare aminte.

Spre acest sfârșit cucuruzul se samănă des, cam 9 ferdele pe un juger, și pământul trebuie lucrat ca de obicei pe sama cucuruzului. Când acesta a ajuns la înălțime de o palmă, se grapă. Indată după înflorire se cosește, dându-se vitelor ca nutreț verde. Din pricina, că el nu se poate răsbi cu uscatul, nu se păstrează pentru earnă. De pe un juger se pot lua 180—280 măji metrice.

Pentru-ca plugarul să aibă neîntreput nutreț verde, trebuie să samene din două în două săptămâni câte o bucată de loc cu cucuruz.

Cercați și nu vă veți căi.

Stărpirea mușchiului din fênațe.

Mușchiul este un mare dușman — dușman de moarte — al ierburilor. El se încuibează mai cu seamă în fênațele bântuite de uscăciune sau de apă, și peste tot în cele sêracicioase dela fire și ne gunoite.

Impotriva acestui dușman trebuie pornită luptă cât de crâncenă și cât de timpuriu. Acum în Aprilie — dacă mai înainte s'ar fi întrelăsat — fênațele năpădite de mușchiu, trebuie grăpate bărbătește, cruciș-curmezis, cu grapa de mușchiu, care scormonește pământul și smulge o mare parte din mușchiu. Unde apa stă baltă trebuie făcute canale de scurgere, ear' unde iarba de obicei suferă din pricina uscăciunii, trebuie luate — după putință — măsuri pentru udat. Peste toate însă este gunoiul. Unde acesta nu lipsește, nici iarba nu e năpăstuită de mușchiu.

Unii au făcut încercări reușite cu nêsip și urină de animale, care la noi nu e de loc sau numai foarte puțin prețuită. Eată cum. Să face o grămadă mare de nêsip. Peste acesta se toarnă

cât mai adese-ori ud de animale. Tot la săptămână nêsipul se scormonește și se amestecă bine. Dacă din când în când se presară peste grămadă și făină de ghips, se face treabă și mai bună. La o lună, nêsipul pregătit în chipul acesta se cară și se împrăstie deopotrivă — în grosime de 1—2 degete — pe fênațele năpădite de mușchiu. Nêsipul înădușește mușchiul, ear' udul îngrășe ierburile, făcându-le să crească cu îmbelșugare.

S.

După comasare.

(Urmare.)

II. Gunoiul.

Materiile din cari se hrănesc plantele se găsesc parte în aer, parte mare în pământ. Prin recolta (culegerea) plantelor agricole, noi tragem pământului materiile nutritoare. Și dacă urmăim a lua an ca an rod de pe pământ fără să ne mai gândim a-i înapoia acestuia materiile de hrană, îl vom aduce mai curând s'au mai târziu la sleire și în neputință de a mai rodi.

Materiile detrase pământului în formă de recolte, i-le înapoim în mare parte prin gunoie. Gunoierea atârână dela bogăția firească a pământului și dela recoltele anuale. Cu cât bogăția firească a pământului e mai mare, cu atât îi trebuie pământului mai puțin gunoiu, și ear'și, cu cât recoltele anului au fost mai bune, cu atât slăbind mai tare pământul, trebuie acestuia mai mult gunoiu.

În pământurile noastre de bunătate mijlocie, s'a făcut socoteala, că ne trebuie de un juger pe an cam 10 cară de gunoiu de grajd (6—7 măji metrice). Gunoid pentru 2—3 ani d'odată, vom da la juger de 2—3 ori 10 cară.

În urma acestei socoteți, pentru o moșioară de 9 jugere arătură, de care vorbim, (1 jug. zicem că se îmbracă în căi, împrejmuiți, vie s. a. —) ne trebuiesc pe an vr'o 80 de cară de gunoiu.

De unde se luăm atâta gunoiu? Fără îndoială dela vite, cari ne sunt de neapărată trebuință în gospodăria noastră. Vre-o patru vaci s'au alte vite mari, câțiva viței și porci, laolată în greutate cam de 20 maji m. — ne vor da gunoiul trebuit.

Deocamdată am intrat în comasare în comasare cu vitele pe cari le-am avut în economia de 3 câmpuri, cu pășunat comun s'au comun, în deobște vite de soi prost și rău hrănite. Și nu ne dă mâna să schimbăm numai decât soiul și numărul vitelor. Putem înse, și asta e neapărat de lipsă, *să le nutrim mai bine*. A ținea vitele peste vară cu ce-și pot ele câștiga în câmp — ce în comasare nici n'ar mai merge, — și a le da peste iarnă numai atât cât

tocmai să easă în primăvară: însemnează a face risipă în averea ce ți-a dat-o D-zeu! Numai *hrana dată vitelor peste neapărata lor trebuință de întreținere, îți aduce folos!*

O pildă ne va lămuri:

Luăm un bou, să zicem de 3 măji m. de greu, și-i dăm pe zi 5 chlgrm. de fên; — (cam atât îi trebuie să trăească). În decurs de-o jumătate de an boul mănâncă un car bun de fên, (preț de 36 cor.). Boul astfel hrănit, dar' numai nepus la muncă, își ține carea, dar' *nu sporește la greutate* și prin urmăre nici în preț. Și noi am *perdut* astfel 1 car de fên.

Să-i dăm acum acestui bou de două-ori atâta nutreț. Cu un car să întrețină, cu al doilea *sporește în greutate* așa fel, că, la o jumătate de an boul *prețuește* cu 72 cor. mai mult. Atât am și cheltuit. Va să zică: *n'am dobândit nimic, dar' nici n'am păgubit nimic*.

Ear' de-i vom da noi aceluiași bou de trei-ori atâta nutreț, așa ca să-l poată mistui și preface în carne și grăsime, boul va spori în greutate la o jumătate de an cu de 2 ori 72 cor.; face 144 cor. Am cheltuit însă numai 108 cor., prin urmăre am făcut acum o *dobândă* de 36 cor.

Nutrirea îmbelșugată ne aduce însă și alte foloase. *Cu cât ținem vitele mai bine, cu atât ne produc mai mult și mai bun gunoiu*, de care eată ce lipsă mare avem. Și la sporirea și îmbunătățirea acestuia se ne gândim cu tot dinadinsul. Căci el e stâlpu economiei. Vom arăta ce e de făcut ca să putem ținea și vite multe, și de preț, și să avem și gunoiu mult, ca să ne rodească țarinele!

(Va urma.)

I. BLAGA

POMĂRIT

Calendar.

Ingrășați cu gunoiu putred și scormoniți pământul dintre pomi, mai ales dintre pomii tineri.

Indepărtați scoarța moartă de pe trunchiuri, curățați crengile uscate și de prisos, și strângeți omidele.

Sădiți pădureți aduși din pădure sau de aiurea, cum și altoii cumpărați. Udați cât mai adesea pomii străplântați.

Altoiți sara și dimineața pe răcoare, sau peste zi când cerul este înourat, și nu în arșița soarelui sau pe vânt.

Proptiți și legați pomii tineri de pari puternici și înțepeniți cât mai bine.

Boalele pomilor și vindecarea lor.

Pomii sunt supuși la o mulțime de boale, a căror vindecare trebuie în-

cepută de cu primăvară. Intre aceste boale se numără:

1. *Nerodirea*, care este pricinuită sau de sărăcia pământului, sau de prea marea lui îmbelșugare.

În cazul întâiu pomii au lipsă de nutreț. Spre acest sfârșit pământul se scoate până dăm de rădăcini, cari trebuie scutite de vătămări. Acum se pune gunoiu putred — mai bun e compostul — și peste el se aruncă pământul săpat. În Aprilie și Maiu însă modul cel mai potrivit de gunoie este cel cu zamă de gunoiu, în care se pune cenușe și var. Gunoarea nu se face nimijlocit lângă trunchiul pomului, ci modul întâiu de gunoie se face pe întreg locul cât se întind rădăcinile, ear' modul al doilea — cu zamă de gunoiu — acolo unde slugeste virful rădăcinilor. De îndreptar trebuie să luăm coroana pomului, și acolo unde slugesc marginile ei, de jur-împrejur săpăm până la adâncime de $\frac{1}{2}$ metru, turnăm din greu zamă de gunoiu amestecată cu cenușe și var, apoi acoperim cu pământ.

Dacă pricina nerodirii ar fi pământul prea gras din jurul pomului, acesta trebuie îndepărtat și înlocuit cu năsip sau pământ sterp. Mai înainte de a coperi rădăcinile, trebuie tăiată una-două din ele. Astfel de pomi se pot și inela sau borti, făcând anumite crescături în coaja lor.

2. *Gangrena uscată*. Aceasta se ivește în urma înghețurilor de toamna și primăvara, a pământului prea umed, ș. a. Umblarea sucurilor prin pom încetează și uscăciunea se arată între lemn și coaje. Aceasta capătă pete brunete, cari cu încetul devin negre, apoi creapă, coaja se desprinde de lemn sau se așează pe el. Toate păr-

țile bolnave ale pomului trebuie tăiate îndată-ce boala se arată, și ranele trebuie unse cu ceară de altoit.

3. *Gangrena putredă*. În locul bolnav es sucuri, cari se dospesc și se prefac într-o fluiditate (curgăciune) puturoasă; aceasta pătrunde în lemn și îl strică. Boala aceasta se vindecă ca și gangrena uscată.

4. *Gura de lup*. Pe coaje se arată materii funinginoase. Aceste fac de coaja plesnește și o nimicesc de jur-împrejur, până pier crenji și pomi. Pricinile acestei boale sunt: locul umed peste măsură, rănirea coajei sau rădăcinilor, gunoiu așezat pe rădăcini, necurătenie între crenji, lucrarea la pomi cu unelte, îndeosebi cuțite, necurate. Locurile atinse de boală trebuie curățite în mod temeinic și unse cu ceară de altoit. Mai târziu însă, se poate vindeca numai prin presărarea de multă cenușe pe locul de sub coroana pomului, și prin săparea și răsfoirea aceluia loc.

R. S.

Apel

cătră poporul și inteligența română din comitatul Hunedoarei.

Din apelul și statutele tipărite, reproduse de ziarele noastre cu multă bunăvoință, știm, că s'au făcut toți pașii de lipsă pentru înființarea unui așezământ de mare folos pentru poporul nostru din comitatele Alba-de-jos, Bistrița, Brașov, Târnave, Murăș-Turda, Sibiiu, Turda-Arieș, Odorheiu, Arad, Caraș-Severin și în deosebi comitatul nostru al Hunedoarei.

E vorba de înființarea: „*Transsylvania*“, a primei fabrici ardelenice pentru

valorisare și prelucrare de pome și legume cu sediul în Deva.

Scopul întreprinderii e: a valorisa — adică „a vinde și folosi cu dobândă, tot soiul de poame, rămășițe dela poame și legume, atât în stare proaspătă, precum se procură, cât și în stare prelucrată, ca fabricate; a arangia even-tuale expoziții și a împărți din venitul curat producătorilor premii mai mari ori mai mici, amăsurate timpului și împrejurărilor“ (§ 3 din statute).

Un nou și bogat câmp de înăvui-tire proprie națională ni-să deschide. Comerțul cu poame proaspete și uscate, cu fabricatele deosebite mai cunoscute sunt: vinul, vinarsul, cognacul licherul ș. a. beuturi, lictarul, dulceturile, poamele zăhărate ș. a.; toate împreună fac un negoț mare de milioane cari până acum aduceau foloase mai virtos — mijlocitorilor speculanți. Poporul muncitor, producătorul de poame, s'alegea aproape cu nimic.

În viitor altcum are să fie: poporul producător să aibă folosul potrivit cu sudoarea lucrării sale, ear' negoțul și fabricile să aibă chemarea a da preț, a da ajutor, ca rodul crud al țeranului să-i aducă și lui venit mai însemnate și sigure.

Poamele le pôte țeranul însuși aduce și vinde la loc sigur, oricând și oricât de multe, de zece și de o sută de ori cât are el azi. Ori le pôte aduna cutare țeran, mic negustor ori preot destoinic: cu prețuri mai bune decât până acum. Fertul vinarsului, ferberea de lictar ș. a. le pot săvârși tot ai noștri, cu venituri sigure. Fabrica apoi le va vinde în lumea mare. Poporul va învăța cum să culeagă poamele frumoase, cum să le pacheteze bine, cari soiuri

FOIȚĂ

CHRISTOS A ÎNVIAT!

Pe-a zorilor aripă
Când raza 'ntâi lucește,
Din somn toată făptura
De-odată se trezește.

Și-i plină lumea toată
De-o tainică plăcere
Și tot creștinul simte
În suflet mângăere.

Căci e sdrobotită moartea,
Cu moarte s'a călcat,
Din morți Mântuitorul
Christos a înviat!

S'a înviat pământul
Și toate s'au trezit
Când cea de Sus Putere
Să 'nvie-a poruncit.

Din crâng și codru coruri
Pe Domnul preamăresc
Și-a vecinicii viață
Creștinilor vestesc.

Căci moartea e sdrobotită
Și iadul s'a sfărmat
Din morți Mântuitorul
Christos a înviat!

Din deal s'aude toaca
Și-a clopotelor glas;
Gătît e cu panglice
Al Paștilor miel gras.

Biserica e plină
Și credincioși tot vin,
Copiii dela strană
În glasul lor senin

Măresc Puterea sfântă
Și cântă ne 'ncetat,
Cântarea mult dorită
Christos a înviat!

MARIA CIOBAN

TURNUL DE FER

În ce vreme s'au întemplat acestea, eu nu știu, și nici în ce loc, dar' bătrânii spun cum auziră și ei dela părinții lor, ear' eu vi-o spun așa cum mi-s'a spus.

Un împărat odată, de mult, avea un băiat frumos și cuminte. Dar' împăratul n'avea nici zi cu bucurie și nici noapte cu somn, de grija băiatului. Era noapte când a născut împărăteasa pe băiat; ear' în revărsatul zorilor când au venit ursitorile, a zis cea înai mare: »În puterea nopții s'a născut, și moartea lui va fi în puterea nopții!« Împăratul auzi cuvintele, dar' nici bucurie, nici supărare n'a simțit. Dacă băiatul său va muri ziua ori noaptea, tot una e, numai viața să-i fie lungă și fericită, ear' moartea ușoară.

Dar' nu-i era scris viața lungă băiatului, căci ursitoarea din mijloc, zise: »Și când va împlini optsprezece ani, de moarte silnică va muri, trăsniț de fulgerul lui D-zeu!« Și bietul împărat, care asculta la ușe, a căzut leșinat de mâhnire, ear' ursitoarele speriate de sgomotul dela ușe au sburat în vechiul albastru, fără ca să aibă vreme cea mai mică să-și spue și ea cuvântul.

Și-au trecut de atunci zece, cincisprezece ani, și se împlineau optsprezece acum. Băiatul se făcuse flăcău, mai mare dragul; și era cuminte și frumos și înveselea pe

sunt scumpe; va afla un loc sigur și cinstit de vânzare, unde țeranul e albina binelui propriu și nu vaca de muls în mâna speculantului rafinat și fără suflet.

E spre binele poporului nostru, ca să sprijinească înființarea acestei fabrici.

Indemnăm și rugăm deci inteligența noastră preotească și lumească, învățătorii în deosebi, poporul mai cu dare de mână, ca să subscrie cât se poate de multe părți fundamentale: 50 coroane partea.

Coalele de subscriere se află în fiecare comună la preoții noștri, ear' în orașe la totă inteligența.

Sperăm, că și Românii comitatelor amintite ne vor da mână de ajutor; pentru-că fabrica are caracter general și se extinde peste toate părțile patriei noastre din apropiere.

Deva și Orăștie, la 14 Apr. n. 1900.

Dr. Ioan Mihu m. p. Dr. Aurel Muntean m. p.
Vasile Domșa m. p., protopresbiter. Dr. Silviu
Moldovan m. p. Ioan Mihu m. p. Iosif de
Orbonaș m. p. din Orăștie.

August A. Nicoară m. p. George Nicoară m. p.
Loghin Ardelean m. p. Dionisie Ardelean m. p.
din Deva.

STUPĂRIT

Calendar

Diregeți coșnițele, astupați găuricile cât de mici ale acelor, și țineți urdinișurile numai în câțva deschise, preîntîmpinînd astfel furișarea albinelor răpitoare și altor jivini, cari dau năvală asupra fagurilor cu miere. Țineți în preajma stupinei un vas cu apă mereu proaspătă, care să o aibă albinele la îndemână. De-asupra apei puneți mușchiu, ca albinele să nu se înece. Nutriți și acum stupii slăbuți. Împreunați stupii nevoieși.

toată lumea cu veselia lui. Nici el, nici mamă-sa împărăteasa, și nimeni din lume nu știa ce-au vorbit ursitorile; ear' bietul împărat pierdea vîzînd cu ochii, și nu spunea nimănui de ce pierde. Ear' când își vedea pe băiatu-său rîzînd și cîntînd, i-se umpleau ochii de lacrimi și pleca de-acolo numai ca să fie dus, și nu știa unde să duce și-i venia prin gând să nu se mai întoarcă. Și când îl întrebă lumea ce zidește el atîta în curtea palatului, el își lua băiatul în brațe, îl săruta și plîngea și nu răspundea nimic. Vedea lumea că împăratul știe mai mult cu una decît alți oameni, dar' nu pricepeau nimic. Ear' zidirile ce le făcea împăratul, în curtea palatului său, erau numai de piatră cioplită și de fer, și erau adînci pînă în adîncul pămîntului, în chip de peșteră strîmtă, cu scări și acoperită cu tot ferul cât s'a găsit în împărăția sa întreagă.

Și când a fost în cea din urmă zi a băiatului, împăratul l'a ținut toată ziua pe genunchi, și l'a desmerdat și l'a sîrutat, și plîngea mereu. Și-a stat cu el singur într-o odaie, și n'a lăsat pe nimeni să intre la ei.

Împreunarea stupilor.

Stupii fără matcă sau cu matcă netrebnică se prăpădesc. Albinele din acestt stupi însă, date unor stupi mai slabi, îi întăresc și astfel ne fac bune servicii. Cum se face cercetarea stupilor am arătat în nr. 13 al „*Bunului Econom*“. Rămîne să mai spunem un lucru: cum anume se cunoaște stupul cu matcă netrebnică și cum trebuie să ne scăpăm de ea. În un astfel de stup încă dăm de ouă și de pui; dar' ouă sunt mai multe de unul aproape în fiecare căsule, ear' puii adesea sunt numai de trântori.

Dacă cu privilegiul cercetării nu dăm de matcă, nici de ouă, nici pui, împreunarea acestui stup cu altul se poate face numai decît.

Dacă dăm de matca netrebnică o ucidem pe dată, și stupul îl lăsăm numai o zi și o noapte neîmpreunat.

Dacă însă aflăm mai multe ouă în fiecare căsule, dar' de matcă nu dăm, e semn, că în acel stup o albină de rînd a luat locul matcei. Beleaua e însă în această întîmplare, că o astfel de matcă nu se poate cunoaște și de ea scăpăm stupul numai prin alungare.

Alungarea din coșnița de nuiiele se face astfel: luăm coșnița cu pricina, o așezăm cu gura în sus, răzimată de o scară într'un loc depărtat de stupină. Luăm apoi o coșniță goală de nuiiele și o punem în locul ei în stupină, ear' altă coșniță de nuiiele o punem cu gura în jos peste cea răzimată de scară și unde se ating încingem cu un ștergar ca albinele să nu poată eși. Acum începem a bate cu palmile de giur împregiur în părțile coșniței din jos tocmai la fundul ei. După o bătaie de câteva minute, — cu scurte intreru-

Și cu cât s'apropia noaptea, împăratul era tot mai pierdut, și-l strîngea tot mai tare la piept. Și în urmă s'a făcut seară, și împăratul și-a luat inima în dinți și spuse băiatului său toate. »Ți-am făcut o boltă, numai de fer, pînă în inima pămîntului, ca să trăsnească Dumnezeu cât o vrea și să n'o poată sparge. Și dacă totuși o va sparge, eu te-am apărat cât am putut«.

Băiatul și-a ridicat capul, s'a uitat drept în ochi la tată-său și n'a zis nimic, ca să nu-l supere. Era cuminte, și înțelegea că de geaba se va lupta împotriva voinței lui Dumnezeu. Și pîndind vreme, în învălmășala ce se făcuse la curte, el a fugit de-acasă și s'a ascuns într-o biserică. Și l'a căutat tată-său și nu l'a găsit și de multă supărare a căzut jos și-a leșinat.

De cu seară era senin, dar' mai cătră miezul nopții s'au ridicat nori și-a venit furtună. Și de-odată un trăsnet căzu de sus, unul singur, și sguduî temeiul lumii cu puterea lui. El căzu drept de-asupra bolții de fer pe care o făcuse împăratul. Și s'a topit ferul și s'a sfărîmat peatra boltită, și s'a pră-

peri — albinele trec în coșnița cea goală. Ca să fim deplin încredințați, că ce fel de matcă se află în acel stup, golim albinele pe o față de masă și ne uităm cu de-amănuntul ca să nu ne scape din vedere. Dînd de matcă o ucidem numai decît. Dacă nu se află matcă, e semn, că locul ei îl ține o albină (matcă falsă). Albinele se trag la locul lor, în coșnița cea goală din stupină. Matca falsă de obicei nu găsește coșnița și, vrînd să intre în alt stup, albinele o ucid. După o zi și o noapte albinele acestea se pot împreuna cu alt stup.

Din coșnița de scîndură alungarea se face mai ușor. Coșnița se duce de parte de stupină. În locul ei se pune o altă coșniță de scîndură, cu câțva faguri în ea ca să aibă unde trage albinele. Acum se ia fagur de fagur, căutînd după matcă, pe care aflîndu-o o ucidem, și albinele le măturăm cu o peană de gîscă. După o zi și o noapte albinele se pot împreuna cu un stup cu matcă în regulă.

Însăși *împreunarea* stupilor în coșnițele de nuiiele se face punînd sub scară coșnița fără matcă cu gura în sus într'un unghiu al stupinei și stropind albinele și fagurii cu miere subțiată; luăm apoi coșnița, în care se află stupul de împreunat, și de asemenea stropim cu miere subțiată fagurii și albinele din ea. În urmă această coșniță o așezăm cu gura în jos peste cea fără matcă, ear' la locul unde se ating încingem cu un ștergar, ca albinele să nu poată eși. La urdiniș punem sîtă de sîrmă pentru-ca albinele să nu se înădușe. Și ce se întîmplă acum? Albinele din coșnița cu matcă, trec în cea fără matcă, unde, dînd de miera stropită, se împretinesc cu albinele de aci

păstuit toată clădirea pînă în adîncurile pămîntului. Apoi s'au liniștit norii și s'a făcut earăși senin.

Ear' a doua zi împăratul când a văzut ruina groaznicei clădiri, ear' pe fiul său întreg și vesel, a căzut în genunchi și-a cunoscut puterea lui Dumnezeu. Cu ce era să-i stea împotrivă? Cu ziduri de fer? Ear' băiatul a avut credință, și s'a adeverit cu densul vorba bibliei care zice: Credința ta te va mîntui.

(Alb.)

G. Coșbuc.

A N E C D O T Ă

Nicu care s'a jucat pînă atunci cu frațele său, vine plîngînd la mamă-sa:

Nicu. — Mamă, Mitică mi-a dat o palmă.

Mama. — Trebuia să i-o fi dat și tu înapoi.

Nicu. — Păi i-o dădusem înapoi, dinainte.

== Mai bine să păstrezi în inimă blîndeța unei păreri de rău, decît fiorul unei remușcări.

și până dimineața cară în coșnița din sus toată mierea ce s'ar fi aflând. Împreună cu mierea trec din sus și albinele fără matcă; astfel stupul este împreunat și dimineața se poate așeza la loc, ear' coșnița fără albine se înlătură.

În coșnițele de scândură treaba merge mai ușor și mai sigur. Fagurii și albinele din coșnița fără matcă le scoatem rind pe rind și le așezăm în despărțământul de miere al stupului cu care voim să-l împreunăm, după-ce mai întâiu am pus pe gratia poliței sită de sîrmă ca albinele să nu poată trece deocamdată unele la altele. După 2 zile și 2 nopți sita de sîrmă se scoate și stupii rămân împreunați.

ROMUL SIMU.

ȘTIRI DE TOT FELUL

Timpul peste tot în țară era la începutul acestei săptămâni răcoros și ploios. Plângeri că ar fi sticat sămănăturilor, nu s'au dat. Totuși sămănăturile au lipsă de un timp bun statornic, care se dee nainte cu bine.

În comitatul nostru sămănăturile stau bine, pe multe locuri sunt chiar frumoase, ovăsul s'a sămănat și se începe sămănatul cucuruzului.

Un început bun.

Despărțământul XXV. de *Murș-Ludoș* al Asociațiunii a făcut un fericit început de a servi scopurile de răspândire a literaturii și culturii în poporul din cercul său: din modesta sumă ce-i stă la dispoziție din venitele membrilor ajutători, a abonată „*Bunul Econom*” pentru 12 școli confesionale din cerc, pentru cele din: *Murș-Ludoș, Căpușul-de-câmpie, Lechința-m., Iclaudul-mic, Uifaldu, Velcheriu, Mező-Sospatak, Grebeniş, Datoș, Bodon, Chimintelea și Cicud, câte pe jumătate de an.*

Școlarele vor da foaia spre cetire economilor din sate, o vor colecta apoi și-o vor așeza-o în bibliotecile lor școlare, ear' cari n'au bibliotecă vor începe cu ea a-și întemeia bibliotecă.

Dl paroh gr-cat. din Lechința, *Ioan Boeriu*, cassar al Despărțământului, făcând abonarea, ne-a scris o frumoasă epistolă, care îi servește și D-Sale de laudă și conducătorilor despărțământului peste tot.

Școlarele noastre, și cele care au deja o bibliotecă și care n'au, ar face un lucru bun să urmeze dela sine pilda dată de Asociațiunea din Ludoș, abonând pentru biblioteca lor, foi de acest fel.

În acest chip se pot face bune servicii înălțării culturale și de bunăstare a poporului.

Pe Dumineca Tomii sunt conchimate Sinoadele diecesane și cel archidieceșan gr.-or., la Sibiiu, Arad și Caransebeș.

Pe aiurea și pe la noi. În România apar mai multe foi economice, care de care mai bune, între cari: „*Furnalul*” Societății centrale agricole din Țară; „*Amicul Progresului Român*” (enciclopedic), „*Amicul Agricultorului*”, „*Gazeta Săteanului*” (enciclopedică ilustrată), și toate cu prețuri

dela 10 lei (4 fl.) în sus! Și totuși ele au mii de abonați fiecare. În „*Amicul Progresului Român*” (Nr. 2, mai nou) scrie un cetitor al foil, între altele:

„...nu-mi pot închipui, cum se face ca din 40.000 gospodari români ce-mi pot închipui a fi în Țară cu știință de carte mai înaintată, să nu aveți decât 3000 de abonați!”

Foaia numită apare numai odată pe lună și costă 15 lei (7 fl.) și totuși are 3000 de abonați, și cetitorul său se miră că are „numai” atâta! Ce ar zice acest cetitor despre noi, care avem o singură foaie economică, scoasă odată la săptămână și dată cu abia 2 fl. și ar ști că n'are nici a treia din numărul acela de abonați?

Da, altfel e pe aiurea ca pe la noi. Altfel prețuesc aiurea cărțile și foile economice, și de-aceia le și merge mai bine economilor.

Preții gr.-or. români sunt în ajun de a-și primi întregirile salarelor dela stat. Ministrul a pus la dispoziția consistoriilor o parte a sumei de întregire, care se va împărți îndată ce tasiunile vor fi gata și dela consistorii și așternute la guvern.

La premiile puse de Reuniunea noastră economică, s'au înștiințat până acum:

Dl *Ioan Fleșeriu* înv. în Romos, cu grădina de pomi din comuna Romos, pusă sub îngrijirea și conducerea d-sale, — ear' dl *Constantin T. Viorel* din Sibot, la premiul pentru punerea de altoi, punându-și d-sa de nou mai mult de 50 în primăvara asta.

Grădinile vor fi cercetate de oameni de încredere ai Reuniunii, și premiile se vor împărți sârbătorește în adunarea generală din toamnă, a Reuniunii.

Concert cu bogat program și care promite mult, se dă în Sebeșul-săsesc a doua zi de Paști la „Leul de aur”, de cătră Reuniunea română de cântări de acolo.

Regele Leopold al Belgiei (tatăl Stefaniei ce se mărită după groful ungar Lonyai), împlinind la 11 April 60 de ani de vîrstă, a dăruit statului toate averile sale nemiscătoare.

O socoteală foarte instructivă află bunul cetitor în partea ce publicăm azi din tratatul „După comasare”. Va vedea ce va să zică a hrăni vita cât s'o scoți numai din zi în zi, și ce a o hrăni bine, cât să aibă de unde prinde și carne. Să dovedește și aci vorba, că „nu-i scump, ce-i scump”, ci-i scump ce-i lesne.

„**Crișana**” înfloritoare bancă din Brad, a avut anul trecut 11.752 fl. 96 cr. dobîndă curată, din cari a dat 12% după acții, și 2065 fl. spre scopuri de binefacere și culturale: gimnasiului din Brad, casei naționale, la școli, la protopopiat, etc. Ajute-i D-zeu la tot mai mult.

Doritorii a afla cât mai curînd cum e a să porcede la întemeierea folositoarelor „*Magazine de bucate*”, vor găsi în numărul nostru viitor urmarea descrierii acestor întemeeri, pe care din lipsa de spațiu a trebuit să o întrerupem în numărul de față.

Grăul românesc (din România) în urma unor cercetări amănunțite de învățați din Germania, a fost aflat de mai bun ca toate

grănele americane, australiene și europene. În Europa două grâne sunt mai bune: cel din Ungaria și România, dar' și între acestea două cel din România e mai bun!

Cei-ce s'ar fi gândit ori s'ar fi hotărît să se apuce de cultivarea *năpilor de zahăr*, vor afla doar' în numărul nostru viitor părerea unui profesor neamț dela școala de economie din Ovar, dl Hentsch, care arată că rotațiunea plantelor în economie, așa ca o parte a bucatelor sau ierburilor să fie înlocuite cu cultură de napi de zahăr, este cu mult mai rîsplătitoare decât o altă rînduire a acelor plante. Vom da părerea dlui Hentsch ca adaus la numărul nostru obicinuit.

Nădejdea sămănăturilor în lume. În luna lui Februarie a. c. nădejdea sămănăturilor peste tot, era în următoarele țări mai bogate în cereale, următoarea: În Franța în-doelnică, de 'i-o umbla timp bun, poate eși roada bună, de nu, apoi după-cum erau în luna asta, poate eși slabă de tot; în Statele Unite (America) peste tot bună; în Rusia în-doelnică; în Anglia bună; în România bună; în Indii, unde altă-dată se producea așa de mult, e toamete; în Austro-Ungaria nădejde bună; în Italia bună; în Germania mari temeri de pagube; în Spania bună.

În anul trecut pe vremea asta starea sămănăturilor era socotită în toate țările bună.

Între Englezi și Buri se va da în curînd lupta hotărîtoare. Generalul englez Roberts e hotărît să pornească zilele astea cu 80.000 asupra alor 35—40.000 de Buri. Lupta va fi crâncenă. Vom da știri și amenunte despre ea.

Producțiunea meseriașilor nostri. Eată programa reprezentației teatrale cu care meseriași români din Orăștie vor face plăcere Luni sara publicului nostru. Se va preda 1. „*Herșcu Boccegiul*”, cântecel comic de V. Alexandri, prin dl Rusalin Ionescu; — 2. „*Dragoste*”, comedie predată de persoanele: dl George Dreghiciu, d-șoara Valeria Grotu, dl Ioan Tomuța și d-șoara Safta Adamescu. — 3. „*Băi de mare*” comedie predată de persoanele: dl Rusalin Ionescu, dl Dumitru Martin, d-na Lucreția Martin și Rosa Rațiu.

După producțiune, urmează dans, în sala mare „Transsylvania” din loc.

Concert. Tinerimea Română din Hunedoara invită la *Concertul* împreunat cu *Reprezentatiune Teatrală* ce se va ținea Luni, a doua zi de Paști (10/23 Aprilie 1900) în sala hotelului „A hunyadi várhoz”. Venitul curat e destinat în favorul bisericii gr.-or. din loc.

După producțiune, urmează dans.

Influența, uricioasa boală ce s'a ivit de câți-va ani, bîntue și în orașul nostru. Mulți țărani zac sau umblă triști în jurul caselor lor, înmuiați de șicanatoarea boală.

Darurile „Tătuclui” dela Miază-Noapte. Rusia are ce are de gând în Balcani. De ani de zile cetim din când în când că el face daruri de sîrbători, de zile mari, credincioșilor sei Slavi din Muntenegru, mii de mii de puști bune și milioane de gloanțe, căci Muntenegrenii sunt voinici și credincioși planurilor de mărire a seminției slave ce ne încungioară, dar' sunt sîraci. Acum ear' a

sosit la Antivari o corabie rusească ducând «daruri de paști» Muntenegrului: trei baterii de tunuri cu foc repede și mulțime de corturi de tabără și gloanțe multe-multe de pușcă și de tun. Să vede că știe că-i vor trebui odată și-i vor prinde bine să fie acolo aproape.

Tragerea clopotelor la amiaz. Până nainte cu 500 de ani, obiceiul tragerii clopotelor nu era nici în biserica apuseană. În anul 1456 Turcii cei puternici și temuți, înaintau cu oaste grea sub comanda grozavului Sultan Mohamed al II-lea, spre Belgradul sârbesc, de unde se se repeadă mai departe ducând pîrjol și moarte țărilor creștine ce-i stăteau în cale. Papa dela Roma Calixt III. îndemname pe *Ioan Huniade*, regele Ungariei și pe călugărul *Ioan Capistranu*, să pornească cu oaste tare contra păgânilor. Huniade și Capistranu se puseseră în fruntea unei oști mari și erau la țărmii Dunării să intre în foc de moarte. Atunci papa numit a dat poruncă bisericilor apusene să tragă la amiaz la 12 clopotele în ziua deschiderii luptei și toți creștinii înghinându-se se roage lui D-zeu pentru biruința armelor creștine. Așa s'a întâmplat și în luptele sângeroase dela 20—21 Iuliu 1456 viteazul craiu de sânge român Ioan Huniade, cu Capistranu, care după nume pare și el Român, — au zdrobit grozav pe păgâni și i-au spulberat de nu le-a mai rămas urmă! În 6 August a ajuns vestea strălucitei biruințe la Papa (adecă după 2 săptămâni, că nu era ca acum telegraf și drum de fer...), și de bucurie papa a rânduit, ca tragerea clopotelor la amiaz, pe care o poruncise în ajunul luptei cu păgânii, să rămână obicei pe veci, întru aducerea aminte de acea biruință mare, a alor doi comandanți de sânge — români!

La Tipografia „Minerva” se primește numai decât un învățacel cu purtare bună și se aibă cel puțin două clase gimnaziale.

Prețul bucatelor.

In Budapesta.

Prețurile bucatelor la marele târg de bursă din Budapesta, se mențin și sunt următoarele:

— La 14 April n. —

Grâu de Tisa (80.5 klgr.) maja m. . fl. 8.30
 „ „ Bacica (75.3 kl.) „ „ . fl. 7.87
 Săcară maja metrică cu fl. 6.55
 Orz maja m. cu fl. 5.90

In Orăștie.

— La 14 Aprilie n. 1900 —

Grâu maja metrică fl. 7.15
 Săcara m. m. fl. 5.55
 Ovės m. m. fl. 5.50
 Cucuruz m. m. fl. 5.55
 Carnea de vită 1 kl. cu fl. — 44

In Arad.

Grăul cel mai frumos m. m. cu . fl. 7.15
 Cucuruzul fl. 6.90
 Săcara fl. 5.40
 Orzul fl. 5.30

In Blaj.

— La 12 Aprilie n. 1900 —

Grâu frumos ferd. de 20 l. fl. 1.10—1.20 cr.
 Orz ferd. cu 75—90 cr.
 Ovės, ferdela cu 45—55 cr.
 Cucuruz, ferdela cu 75—82 cr.

Fasolea, ferdela cu fl. 1.15 cr.
 Cartofi (grumgene), ferdela cu . . 40—50 cr.
 Mere, ferdela cu fl. 1—1.30 cr.
 Nuci terd. cu fl. 1.20—1.40 cr.
 Carne de vită, 1 klgram cu . . . 36—40 cr.
 „ „ porc, 1 „ cu 46—48 cr.
 Slănină proaspătă 1 kl. cu 52 cr.
 Slănină svântată 1 klgrm cu 64 cr.
 Ouă, 6—7 cu 10 cr.
 Pui de găină părechea cu . . . 40—70 cr.

FELURITE POVEȚE

Cruțați paiangenii!

O foaie economică franceză, chemată „*Revista grădinilor*”, îndeamnă pe grădinarii să cruce paiangenii. Eată de ce: ei împinși de firea lor, care omului nu-i e de nici o stricăciune, prind și ucid tot felul de insecte (goange) și urechelnițele. De mult folos sunt paiangenii mai ales în cămara cu bucate, în hambar, în grajduri, în stână, unde prin pânzele lor prind și ucid fel și fel de insecte, scutind de ele bucatele și animalele.

Ca să nu facă lămpile fum.

Muiăți fitilul în oțet foarte tare și puneți-l să se uște bine înainte de a-l aprinde. Lămpile atunci nu vor mai face fum.

E laptele curat sau ba?

Asta o pot proba ușor cumpărătoarele de lapte mai ales la orașe.

S'a aflat că unii vînzători ori vînzătoare fără inimă, mestecă laptele cu scrobeală, pentru a-l înmulți.

Ca să vedem de e laptele curat ori e falsificat cu scrobeală, se toarnă o picătură de *tinctură de iod* (luată din apotecă) în lapte. De e laptele falsificat, el se va vineți îndată, de unde nu, nu. Picurul de iod nu strică deloc că a fost pus în laptele dovedit bun.

Întrebări

și

Răspunsuri

Întrebarea II. Aș dori se-mi cumpăr o săpătoare de grădină. Rog recomandați-mi d-voastră una care gândiți că e mai bună și de unde s'o cumpăr?

Abonent 229.

Răspuns. Noi îți recomandăm *săpătoarea americană* de mână, care o ținem de cea mai folositoare. E o unealtă care e *sapă*, e *plug*, e *grapă* și e *cultivator*! Umblă pe două roțile late, împinse nainte s'au trase înapoi, de două mănere, (cum împingi s'au tragi napoi roaba). Înțepenind la locul seu, între roțile, cuțitele săpătoare, ai *sapă*; luându-le și înțepenind (prin înșorofare) cele 2 fere mici de plug, ai *plug*; înțepenind grebla cu 6 colți, pentru mers nainte ori tras înapoi, ai *grapă*, scormonitoare de pământ, măruntătoare, s'au *grebla* strîngătoare. Naintea ferelor și roțilelor,

merg rudite de fer cu nasurile aproape de pământ, adunând și înlăturând din cale ori-ce lemne, gunoaie etc.

E foarte practică, și firma Mauthner din Pesta spune despre ea în catalogul seu, că cu această săpătoare, **un om isprăvește pe zi lucrul alor 10 lucrători.** Dar' să zicem că nu alor 10, ci numai al alor 5 îl poate isprăvi, tot e foarte practică.

Prețul acestei săpătoare, dimpreună cu cuțitele, greblele, ferele de lipsă, e 20 fl. Să capătă și îndrumare anume, cum e a să umbla cu ea.

Scrie la firma *E. Mauthner* în Budapesta, cerînd săpătoarea de pe pag. 210 a catalogului seu.

Se poate folosi mai ales la lucru pîntre plante (cucuruz, napi, etc.) sămănate în șire.

FELURIMI

Haina cernită. Astăzi în toată Europa, haina care arată jalea unei familii, unui neam, a țerii chiar, e haina cernită, vîlul negru. Dar' nu totdeauna a fost așa. Acest semn al jalei s'a văzut mai întâi în anul 1563 în Boemia, la moartea soției regelui Ferdinand I, Ana, care prin viața sa virtuoasă și prin îndurarea sa cu poporul și cu cei lipsiți, întru atât își câștigase iubirea țerii, că la moarte toată Boemia s'a îmbrăcat în negru, în semn de jale, și în negru mii de mii de supuși o petreceau la mormînt. De aci apoi s'a lătit repede acest semn al jalei.

Familiiile domnitoare își au însă obiceiul și coloarea lor singuratică de a jeli. Regii francezi jăleau în haină albă de tot. Curtea engleză jălește și azi în haine roșii închise. În Turcia în coloare albastră, în Egipt galbină, la Saracenii africani roșu deschis.

Numai pe papa dela Roma nu-l jălește nimenea. Căci cei din familia lui de sânge, zic că nici prin moartea lui, nu s'a stîns, fericirea cea mare ce i-a ajuns, atunci când el a fost ridicat în Tronul papal, fericirea de-a fi dat din sinul familiei lor un papă...

Deșteptăciunea animalelor. Un învățat, Rengger, avea mai multe maimuțe ale căror obiceiuri la studia. El le dădea zahăr învățat în bucațele de hîrtie. Odată puse în hîrtie o viespe. De atunci maimuțele înainte de a desface hîrtia, o scuturau și o duceau la ureche spre a se încredința că nu se mai află în hîrtie vre-o viespe care să le înțepe.

Numeri singuratici din „Bunul Econom” se află de vînzare în librăria dlui H. Graef din loc. **1 exemplar 5 cr.**

Comitetul de redacție:

Președinte: **Dr. Ioan Mihu.**

Membrii: **Dr. St. Erdelyi, Ioan Mihailu Danil David și Constantin Baicu.**

Proprietar - editor: **IOAN MIHAILU**

Redactor respons.: **IOAN MOȚA**

TÊRGURILE

din Transilvania și Ungaria,
dela 1 până la 15 Aprilie v.

În 1: Borgo-Prund, Ciuc-Sepviz, Halmagiul-mare, Porumbacul-inferior (numai tîrg de vite), Sânta-Maria. În 2: Alperet, Chichinda-mare, Ormeniș. În 3: Cojocna. În 4: Biertan, Dobra (comitatul Hunedoarei), Hodoș (comitatul M.-Turda), Sabad. În 5: Arghehat. În 7: Buza, Gilău. În 10: Dobra (com. Hunedoarei), Moșna, Șomărtin, Ațel, Arcid, Debrețin, Jimborul-mare, Macfalău, Mező-Erked, Racoșul-de-jos, Sâmbăta-de-jos, Sebeșul-săsesc, Turda, Vinerea. În 12: Codlea, Kő-Boldogfalva, Lunca, Sân-Miclăuș, Sepși-Sân-Georgiu. În 13: Galgó, Comarom, Maros-Ugra, Panciova, Ugra (comitatul Târnava-mică). În 14: Torda-Szt.-László. În 15: Cluj, Copșa-mică (tîrg de vite cornute), Cristurul-sēcuesc, Nadeșul-săsesc, Oclandul-Homorodului.

„ARDELEANA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII ÎN ORĂȘTIE

Convocare.

În conformitate cu concludul luat în adunarea generală ordinară, ținută la 29 Martie n. a. c., domnii acționari ai institutului se invită la

(52) 1-1

Adunarea generală extraordinară,

ce se va ținea în localul institutului, Duminică în 6 Maiu al anului curent, după prânz la 3 ore, în scop de a pertracta și staveri contractele încheiate cu Directorul și jurisconsultul institutului, conform regulamentului de serviciu.

Domnii acționari sunt rugați a se conforma dispozițiilor statutelor în ce privește depunerea acțiilor la cassa institutului, pentru a putea participa la această adunare.

Din ședința plenară a Direcțiunii, ținută la 6 Aprilie 1900 st. n.

N. Vlad m. p.,
președinte.

Dr. Miha m. p.,
director.

In economia Dlui
Berivoy János din Gelmar

(32)

se află un

5—

Armăsar irlandez

(mai nainte proprietatea lui L. Velitska în Bobâlna)
și un taur de Bern, spre prăsilă.

Ambele vite de prăsilă sunt în condițiuni bune, de rasă aleasă și aflate de bune prin comisia oficioasă, exmisă de comitat.

Taxa de sărit pentru armăsar sunt 10 cor., ear' pentru taur 4 coroane.

„Minerva“ inst. tipogr., societate pe acții

în Orăștie — Szászváros.

Opuri
Bilete de log.
Broșuri
Circulare
Bil. de vizită
Invitări
Bilanțuri
Acții
Cap. de epist.
Placate
Ord. de dans
Adrese
Compturi
Note
Preț-Curent.
Anunțuri
Registre
Imprimare
Couverte
Bilete de cun.
Etc. etc.

Există deja de 12 ani și este
provăzută cu tot felul de material
necesar, ca ori-care altă tipografie.

Inst. Tipogr. „Minerva“

pe lângă că efectuește ori-ce comande repede și cu prețuri moderate, se îngrijește totodată ca toate acelea să fie estetic lucrate și fără erori.

Până de present se bucură de spriginul celor mai îndepărtate orașe. Dovadă aceasta despre promptitudinea și acuratețea cu care efectuește ori-ce lucrare.

Ca unica tipografie românească în acest mare comitat, se roagă de binevoitorul sprigin al celorlalte institut rom., precum și al privaților.

Stropitoare de viie!

La subscrisul se pot comanda pentru a fi făcute
stropitori de viie

mici sau mari.

Cele mari, pentru pus în spate, costă **13 floreni una.**

Cele mici, de mână, de câte 1 litru una, costă **4 fl.**

Să fac din aramă roșie, foarte tari și trainice, și iau chezeșie pentru ele pe câte 2 ani.

Cea mare e de ajuns odată umplută cu apă pentru o viie mai mică, — cele mici ajung și ele una la 100 de vițe.

S. Birtler

Strada Ferăriei Nr. 6
în **Orăștie.**

(42) 4-4

O casă de vânzare.

În **Sebeșul-săsesc** se află de vânzare în Strada-Mare Nr. 11 o casă ce se pune în vânzare din mână liberă. Condițiuni foarte favorabile.

Doritorii să se adreseze la doamna

Rachila Cușuta,

în casa însăși.

(45) 3-3